

svoj čas, v katerem najde odmev, potem se preživi, pa zopet vstaja v spominu pokolenj, kakor se pač valovita črta duševnega razvoja človeštva približuje ali oddaljuje njegovemu stališču. Cankar ima svoj čas kot so ga imeli najboljši med starimi vsak o svojem času. Kdor je umeril svoj okus na Kersnika ali Jurčiča, bo težko prebavil Cankarja; kdor je okusil Cankarja, se bo težko navdušil za prejšnje in precejšnje literarne izobrazbe in precej premagovanja je pogosto treba, če hoče človek po okušenem sadu spoznanja novega časa trezno presoditi zastopnika minule dobe. Podlaga nove dobe postaja zavedno, pa še bolj nezavedno, bolj in bolj misticizem, stare je bil racionalizem — kako vendar moreš zahtevati, da bi se ta dva kdaj zgovorila! Cankar ne odgovarja popolnoma temu snujočemu se razpoloženju, a odgovarja mu v veliki meri, — in to je glavno in zato je on junak sedanjosti. Ali je največji med sodobnimi, ali je celo največji Jugoslovan ali ne, — to je vseeno;

glavno je, da je resničen umetnik, poet; zato pa govori najmogočnejši kriterij o teh stvaréh: duša govori duši, nevidna bogata struja čustev se razliva med nami in med njim, nehoté in nevedé kdaj mu sledimo, sanjamo ž njim, živimo z njegovimi junaki, govorimo z njegovim jezikom, pišemo njegov slog. Kaj še hočete? Umetnost je svoje vrste sugestija in kjer vidite take nedvomne dokaze sugestivne sile, vendar ne boste dvomili o umetniški sili.

Razume pa se, da ne mislimo ostati pri Cankarju. Cankar je šel preko svoje dobe, premagal našo literarno preteklost, in čim prej bomo mi premagali njegovo stališče, tem hitrejši bo tempo našega napredka. Bodočnost je tistih, ki gredo preko njega, in le toliko imajo pravice do nje, kolikor so stopili dalje kot on.

V tem poznanju praznujmo njegov spomin!

Uredništvo.

Moje izbe.

† Ivan Cankar.

Spominjam se na svoje izbe s toliko prisrčnostjo, kakor na svoje prijateljice in ljubice. Na vas, ljubice, se spominjam zdaj, ko se poslavljam od poslednje. Komaj da si upam še pogledati na mizo, na stol, na stene; težko mi je srce, da se Bog usmili.

Jaz sem človek tiste stare sorte, na grude prikovan, v dom zamaknjen. Kadar se kmet poslovi, mu je pri duši, da ga uklenjenega ženó žandarji skozi vas; ponižan je, brez moči in brez upanja. Rad bi se ozrl, rad bi vsaj še s pogledom pobožal svoj beli dom, pa ga je sram.

Na mnogotere duri sem potrkal, mnogotero ljubeznivih prijateljic je postiljalo popotniku. In na

vsako posebej se spominjam s smehljajem in s pri-tajenim vzdihom. Zakaj več kakor prijateljica in več kakor sama ljubica je človeku gola stena, na katero je v samotnih urah pisal svoje tihe misli, tiste, ki jih drugače ni razodel nikomur.

Iz daljne davnine me šepetaje pozdravljajo otroške sanje, prve bolesi, nerazločne, jecljajoče misli, zgodnja upanja, prezgodnja razočaranja. Si-romašna izba je, kakor od solz oškropljena; toda srce bi se mi paralo od radosti in genotja, če bi zdaj prestopil njen prag. Vem, da so vse te gole, vlažne stene od vrha do tal popisane z gorečimi besedami, ki bi ostale, če se okruši ves omet, in ki bi jih ne izbrisalo niti živo apno. V začrneli